



Pizza 'meet-up' met jongeren bij Jimmy's Leeuwarden Waar lopen jongeren tegenaan in de jeugdhulp?

De Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland (AWTJF, www.awtjf.nl) werkt samen met betrokken partijen vanuit praktijk, beleid, onderwijs en onderzoek en met structurele inbreng van jongeren en ouders aan de verbetering van de kwaliteit en het proces van jeugdhulpverlening.

Op 12 november 2019 was de AWTJF in gesprek met een groep jongeren bij Jimmy's in Leeuwarden om te horen wat voor hen belangrijk is als zij in het jeugdhulpcircuit terecht komen en waarvoor meer aandacht nodig is. Aan de hand van de persoonlijke ervaringen van jongeren werden thema's besproken zoals wat zijn de problemen waar jongeren tegen aan lopen in de jeugdhulpverlening en in hoeverre sluit de ingezette hulp aan bij de vraag en behoefte van jongeren.

Het gesprek met jongeren heeft waardevolle inzichten opgeleverd, die de urgentie van het gezamenlijk investeren in de vernieuwing, in het leren en in het zichtbaar en meetbaar beter maken van de Friese jeugdhulp nader onderstrepen en onderbouwen.

De hieronder gepresenteerde inzichten zijn in verhalende vorm beschreven vanuit het perspectief van de jongeren.

JONGERE WORDT TE VAAK GEZIEN ALS 'HET PROBLEEM'

Bijna alle jongeren hebben het gevoel dat er standaard vanuit wordt gegaan dat de jongere 'het probleem' is (geweest). Problemen die buiten de invloedssfeer van jongeren liggen, worden hen aangerekend. Vooral jongeren die te maken hebben gehad met onder toezicht stelling of uithuisplaatsing hebben hier last van. Het systeem, de belastende en soms onveilige gezins- en thuissituatie, de problematiek van ouders en andere omgevingsfactoren worden buiten beschouwing gelaten.

De redenering is: 'de jongere wordt niet voor niets uit huis geplaatst of onder toezicht gesteld.'

Ook wordt te weinig rekening gehouden met onderliggende trauma's, die aan het (probleem)gedrag van jongeren ten grondslag kunnen liggen. Jongeren geven aan dat ouders soms een te grote invloed hebben, waardoor de stem van het kind/de jongere niet wordt gehoord.

Er lijkt sprake te zijn van handelingsverlegenheid bij de hulpverleners. In plaats van in gesprek te gaan met jongere over de aanleiding en onderliggende redenen voor negatief gedrag wordt er gekozen voor een autoritaire, beheersmatige benadering.

"Er is weinig begrip voor jongeren en hun (soms moeilijke) gedrag. Hulpverleners doen de ogen en oren dicht en nemen vaak hun toevlucht tot straf en sancties".

Jongeren voelen zich hierbij niet begrepen en ervaren de hulpverlening als een 'koude douche', niet als een 'warme deken'.

Jongeren voelen zich niet serieus genomen door de hulpverleners. Er wordt nauwelijks naar jongeren en hun verhaal geluisterd. Gezamenlijke besluitvorming met jongeren over de in te zetten hulp komt weinig voor. Ze krijgen vaak geen eerlijke kans om te laten zien wat hun mogelijkheden en krachten zijn. De vooroordelen zijn hardnekkig, ook jaren later nog.

Jongeren vertellen dat ze ook afgerekend worden op hun eerlijkheid. Zodra zij aangeven ergens moeite mee te hebben of iets delen van hun verleden, wordt dit terug gelegd bij de jongere.

"Het zal wel aan de jongere zelf liggen, die heeft immers een geschiedenis, een label, een diagnose."

Jongeren houden vaak een angst voor 'jeugdzorg' over aan hun ervaringen met de hulpverlening. Zij durven niet (langer) open te zijn over hun vragen en problemen te signaleren, vooral als zij (jonge) ouder zijn of zwanger.

"Als ik ergens tegen aan loop, worstel ik er zelf doorheen. Ik ben bang dat dat hulpverleners bij het minste of geringste signaal op de stoep staan"

Hulpverleners die naast de jongeren staan in hun worstelingen en hen oordeelsvrij benaderen zijn zeldzaam. Jongeren geven aan behoefte te hebben aan



echtheid en betrokkenheid. Zij voelen zich het meest thuis bij hulpverleners met eigen (levens)ervaring en veel mensenkennis, bij hulpverleners die werken vanuit hun hart.

In plaats van jongeren te helpen om een goede start te maken in het leven, hebben veel jongeren grote moeite om na een periode in de jeugdhulpverlening hun leven weer op te pakken.

“Het is belangrijk dat hulpverleners weten welke grote impact hun handelen en omgaan met de jongere heeft op de jongere en zijn of haar toekomst.”

Mede door gebrek aan continuïteit in de hulpverlening en hulpverleners kampen veel jongeren jaren later nog met onder andere hechtingsproblematiek en trauma.

INGEZETTE HULP SLUIT VAAK ONVOLDOENDE AAN BIJ DE VRAAG VAN JONGEREN EN GEZINNEN

Jongeren vertellen dat zij weinig positieve ervaringen hebben opgedaan met hulpverleners die luisteren, die open staan voor en aansluiten bij het perspectief van de jongere.

“In een periode van 14 jaar hulpverlening (inclusief uithuisplaatsing en meer dan 10 overplaatsingen in residentiële setting) heb ik slechts twee hulpverleners ontmoet, die naast mij zijn gaan staan en mij een kans gaven om zelf aan te geven waar ik behoefte aan had om dan samen een besluit te nemen over wat ik nodig had.”

Jongeren ervaren weinig ruimte om hun vraag te formuleren en aan te geven waaraan zij zelf behoefte hebben. Hulpverleners lijken te denken dat zij weten wat het beste voor de jongere is. Zij bepalen wat nodig is en jongeren krijgen nauwelijks inspraak in wat er met hen gebeurt.

Hulpverleners gaan regelmatig uit van kennis uit boeken en vertellen hoe het zit en moet, zonder te informeren of de jongere zich hierin herkent, zonder door te vragen. Zij kijken vanuit hun eigen perspectief naar de situatie, maar geven jongeren (en soms ook ouders) weinig ruimte om hún perspectief in te brengen.

“We worden nauwelijks gevraagd: ‘hoe zie jij dit?’, ‘wat maakt dat je dit doet?’, of ‘wat heb je nodig?’”

Diagnose blijkt vaak leidend voor de hulpverlening. Het idee dat jongeren unieke individuen zijn met hun eigen wensen en behoeften, raakt uit beeld. Maatwerk lijkt meer uitzondering dan regel.

Jongeren hebben behoefte aan begeleiding, niet aan sturing en een directieve houding. Ze willen meebeslissen, actief participeren en niet dat hulpverleners voor hen bepalen wat de vraag / het probleem is, welke hulp en met welk doel wordt ingezet.

PROBLEMEN IN RELATIE TOT SCHOOL EN OPLEIDING

Op een enkele uitzondering na, lijken scholen huiverig om jongeren met een hulpverleningsgeschiedenis aan te nemen. Jongeren hebben het idee dat hun verleden in de hulpverlening hen de rest van hun leven achtervolgt.

“Scholen geven aan dat zij bang zijn dat ik de opleiding te zwaar zal vinden of dat ik niet geschikt ben voor een opleiding vanwege mijn achtergrond”.

Ook blijkt dat studenten met een hulpverleningsgeschiedenis minder gemakkelijk een stageplek vinden. Daarnaast gaan scholen er te gemakkelijk vanuit dat jongeren, die geen stabiele thuissituatie hebben (die hen kan helpen als het even tegenzit) of jong volwassenen die een kind hebben, het niet zullen redden.

Scholen lijken weinig vertrouwen te hebben in de veerkracht en doorzettingsvermogen van studenten met een ‘verleden’ in de jeugdhulpverlening. De jongeren zien zelf wel perspectief en zijn vaak zeer gemotiveerd om iets te bereiken, maar geven aan dat zij hierbij ondersteuning nodig hebben. Scholen lijken echter weinig ondersteunend te zijn voor jongeren, die extra begeleiding nodig hebben tijdens hun schoolloopbaan. De klassen zijn te groot en de leerkrachten zijn te druk.

“Ik heb het gevoel dat het uiteindelijke slagingspercentage van leerlingen belangrijker is voor scholen, dan het ondersteunen van studenten om hun opleiding af te maken, zodat zij aan het werk kunnen en een toekomst hebben.”

School als Werkplaats (SAW) is hierop een positieve uitzondering. De begeleiding die wordt geboden door de hulpverleners en coaches van SAW helpt studenten hun opleiding vol te houden en zo nodig extra voorzieningen en tijd te krijgen om de lesstof te verwerken en de opleiding met goed gevolg af te ronden.